

פניני הצדיקים

עינינו תרונה דמעה
ועפעפינו יולו מים
הורמה העטרה מעל ראשנו
נסתם מעינינו וחשך מאורנו
בהלקת מאתנו הארץ הגדול בענקים
מורנו ומאורנו
הבנו הגדול המתה חיינו
מפיו חיינו ומימיו בשמה שתינו
שלמה תורתו ברה ובה משנתנו
ל מופת בישראל ובעם רבנותו
לזה נעשו בקרב הליכותיו ונקמת מורנו
האמת נר לנתיבותינו מי יתן לנו תורתו
מורנו ורבנו הנאון הגדול חסיד ונענו
הדברפאל חיים שלמה זצ"ל
בר יהואל מיכל
חיימאן
ראש המתיבתא תורה ודעה
נחבקש בישיבה של מעלה
ז' ססלו תשה
ת נ צ ב ה

הגאון רבי שלמה לוריא אשכנזי המהרש"ל זצ"ל- נולד בשנת ה'רע"א (1510) בבריסק שבליטה. שושלתו מגיעה עד רש"י הקדוש שיצא מהתנא ר' יוחנן הסנדלר דור רביעי לרבן גמליאל הזקן. בצעירותו למד בפוזנא ובגיל 25 חזר לעיר הולדתו לאחר שנשרף בית אבי אמו אצלו למד. מנעוריו יצא שמו כאחד מגדולי התורה, ורבים פנו אליו בשאלות הלכתיות. שימש ברבנות בקהילות בפולין ובליטא. ייסד ישיבה גדולה ועמד בראשה עד לגיל 40. לאחר מכן עבר לאוסטראה שם שימש כראש ישיבה חמש שנים. בשנת ה'שי"ג (1552) עבר לכהן כאב"ד ור"מ בלובלין, שבראשה עמד עד יום פטירתו.

בעל ענווה מופלאה. לפני כניסתו לבית הדין להורות, היה מגיע אליו מוכיח מיוחד, שהטיף לו מוסר ומזכיר לו את גודל האחריות המוטלת עליו כרב ואב"ד, כל אותה עת פני המהרש"ל היו כבושות בקרקע, ישב והאזין למוכיחו בהכנעה. **גאון אדיר בנגלה ובנסתר. בעל רוח הקודש.** יומם ולילה עסק בלימוד התורה. נפטר ב-י"ב כסליו ה'של"ד (1573). חי כ-63 שנים. ציונו בלובלין.

אביו: ר' יחיאל מוורמיזא. **אשתו:** בתו של הגאון ר' קלמן קלונימוס הברקסטן (שימש כראש מתיבתא בעיר אוסטראה והתפרסם כבעל מופת- כאשר הייתה עלילת דם על היהודים כי רצחו גוי והרב כתב על מצחו והמת קם לתחיה וסיפר מי הרגו).

מרבתינו: ר' יחיאל מוורמיזא (אביו), ר' יצחק קלובר מפוזן (אבי אמו), ר' קלונימוס (חמיו). **חברותא:** ר' ישראל סרוק (למד עמו את חכמת הקבלה- תלמיד האריז"ל)

מתלמידינו: ר' יהושע פאלק כץ (בעל הסמ"ע), ר' שלמה אפרים מלונטשיץ (מח"ס כלי יקר), ר' חיים מפרידברג (אח המהר"ל מפראג ומח"ס "ספר החיים") ור' אליהו בעל שם, ר' משה מת (בעל "מטה משה"), ר' בנימין סלניק (בעל "משאת בנימין"), ר' שלמה אפרים (בעל ה"כלי- יקר" ו"עוללות אפרים"), ר' אברהם הורביץ (אבי השל"ה), ר' מרדכי יפה (בעל ה"לבושים"), ר' מנוח הענדיל (בעל "חכמת מנוח"), ר' אלעזר אלטשולר.

מספריו: יום של שלמה- חידושים על מסכתות אולם רק על 7 נדפסו) • חכמת שלמה- הגהות על הש"ס • יריעות שלמה- הגהות ובאורים על רש"י והמזרחי • עטרת שלמה- פירוש על ספר שערי דורא • עמודי שלמה- באורים על הסמ"ג • שו"ת מהרש"ל- שו"ת ופסקים לפי אשכנזי • חידושים על הגדת פסח • זמירות לשבת ומוצ"ש עם פירוש • הגהות וביאורים לרי"ף, רמב"ם, רא"ש, מרדכי, טור ועוד.

באחד הימים אשתו של בן ישיבה נפטרה בצעירותה. הרב פגש את האבל וראה אותו בוכה. בראותו כך ניסה לעודד אותו כי הכל מהשמיים. הבחור ענה, כי ישנה בעיה נוספת: האישה, בהיותה על ערש דווי, ביקשה ממנו כי יאות בתקיעת כף להבטיח, שלא יינשא לאישה אחרת. מאחר והבין כי סירוב לדבריה יעיק עליה ברגעיה האחרונים, נאות לה. **בינתיים הספיק להתחרט, היות שצעיר לימים הוא, ואינו יכול להתחתן בשנית ולזכות בזרע בר-קיימא.** רבינו עיין בנידון, ומצא פתח להתיר את שבועתו בהטעימו, כי אנוס היה, ולכן יכול הוא להתחתן בשנית. לשמע דברי הצדיק הלה שמח עד מאוד, ולאחר זמן מה התחתן והקים בית נאמן בישראל. **לאחר זמן מה בן הישיבה נפטר לבית-עולמו.** רעש גדול קם בעיר לובלין והחלו לרנן כי פסק דינו של המהרש"ל היה מוטעה, ולכן נפטר אותו בחור ישיבה.

הרב, כששמע זאת, ביקש שיקראו לו בזמן הלוייה. בהגיעו לבית-הקברות ביקש שלא יכסו את הקבר ולא יטמנו את הנפטר, אלא רק יניחו אותו שם. הרב ניגש לנפטר, נשא ידיו לשמים ואמר: "ריבנו של עולם, הן ידעת כי אני התרתי לו להינשא, אחר שהפירתי את שבועתו, כדי שיוכל להעמיד תולדות. הן לא לתוהו בראת את העולם, האם תעשה תורתך פלסטר?"!. הקהל התפזר. והנה, בשעת לילה מאוחרת נשמעות נקישות בבית האלמנה הטריה. היא מתעוררת בביתה ושואלת: "מי שם?". **לתדהמתה, היא שומעת את בעלה, המבקש ממנה להכניסו כיוון שקר בחוץ.** למשמע הדברים החלה צורחת לעברו: "חזור למקום ממנו באת". כאשר הבין הבעל, שממנה לא תבוא הישועה, החל לנקוש בבית מכריו. אולם, כולם ללא יוצא מן הכלל סירבו מפחד. בצר לו נכנס לבית-המדרש, שהיה פתוח כל הזמן. בשעת בוקר מוקדמת, כאשר הגיע השמש וראה את הנפטר, מרוב בהלה רץ למהרש"ל בקריאות אימה. רק לאחר דקות ארוכות ניתן היה להרגיע את השמש ולהבין את המתרחש. הצדיק בראותו זאת, גזר בכוח התורה הקדושה, **כי שכחה תבוא על העיר וישכחו כי נפטר האברך.** כך נשתכח הסיפור מעין כל, והאברך חי שנים רבות עם אשתו החדשה.

כאשר אדם חפץ לקיים מצווה ואינו יכול לה, הקב"ה ישדד עבורו את מערכת הטבע. כאשר ישב רבנו לחבר את הספר 'חכמת שלמה' לא היה לו, כי אם נר קטן של חלב בגודל של כחצי אצבע לשיעור כחצי שעה והצטער על כך מאוד, **ונעשה נס ודלק הנר עד אור הבוקר.**

יפר הרה"ק ר' יצחק מנשכיז זצ"ל (זכרון טוב אות כ"ה) כי רבינו בתחילה התנגד לאריז"ל. המקובל שלח אליו שני תלמידיו בערב ש"ק ובקפיצת הדרך הגיעו למהרש"ל, והנה הבחין כי מאחוריו שני תלמידים. שאל רבינו: "מאין אתם?" והשיבו לו כי הם תלמידי האריז"ל, ושיצאו היום מארץ הקודש, ונתנו לו סימן כי בתפילתו עסק בהלכה פלונית, והאמין להם, והלכו עם רבינו למרתף במערת הקרקע והראוהו בדרך מופת בריאת שמיים וארץ, וענה הרב: "מעתה מודה אני, שדרככם רצויה להשי"ת, אבל אני אלך בדרך שבה הורגלתי".

תחת ביהמ"ד של הרב הייתה חנות ירקות. בעל הבית ר' אברהם היה אדם צנוע ושקט, ומעולם לו שוחח עם אף אדם. באחד הלילות שמע רבינו שר' אברהם מתעמק באחת מהסוגיות הקשות שבש"ס ומפרש אותה בעמקות. למחרת שלח שליח, שישאל אותו שאלה שהתקשה בה. כששב הלה, אמר לרב כי ר' אברהם אינו אלא עם הארץ. המהרש"ל לא שקט והלך לר' אברהם ולאחר שהפציר בו, השיב לשאלה והתחנן לפני הרב שיישאר הדבר בסוד. וכך במשך תקופה ארוכה היה המהרש"ל מתפלפל עם ר' אברהם בתורה הקדושה ואיש לא ידע מכך דבר. כשעמד הצדיק להיפטר מן העולם, **ציווה לתדהמת הסובבים למנות לרב העיר אחריו את ר' אברהם מוכר הירקות,** כי אין גדול כמוהו! והחיד"א היה אומר על הסיפור הזה, **שמכאן ילמד האדם עד כמה הצניעות והענווה הן האמצעי להגיע לתורה לשמה ולחכמה...**

הגאון הרב אברהם דב מאבריטש זצ"ל - נולד בשנת ה'תק"ך (1760) לערך בחמילניק. אימו נפטרה עליו בילדותו והוא גדל אצל סבתו (אם אימו). בבית אביו עלה במעלות רמות ונשגבות בתורה, יראה וחסידות. בצעירותו כבר התפרסם בבקיאותו בהלכה, באגדה ובדרוש והתפרסם כעילוי. לאחר פטירת אביו שימש כאב"ד חמילניק למשך תקופה קצרה, שכן בשנת ה'תקמ"ה (1785) נפטר חותנו ורבינו שימש כאב"ד אווריטש. תפקיד אותו מילא למשך כ-40 שנים. מצודתו הייתה פרוסה גם בקהילות נאריגסק, גאראדיטץ וסלאוויזשנא. שמו התפרסם כאיש קדוש המורם מעם.

בשנת ה'תקפ"ו (1826) שימש כאב"ד זיטאמיר. בשנת ה'תקצ"א (1831) נסע לארץ ישראל והתיישב בעיר הקודש צפת. כשהגיע לשם התחיל להפיח רוח חיים ביישוב ונעשה לראש כולל החסידים. קדושת הארץ הייתה בראש מעייניו ואכל רק את לחם הארץ, ואף בשנת בצורת לא רצה לאכול מתבואת חו"ל. בשנת ה'תר"א החלה מגיפה בעיר (מחלת העיפוש) ורבינו הבטיח שהוא יהיה אחרון הנספים במגיפה. נפטר לאחר ייסורים ב-י"ב כסליו ה'תר"א (1840) ואכן פסקה המגפה. חי כ-80 שנים. ציונו בצפת במערה בה טמונים ר' דוד שלמה אייבשיץ (מח"ס ערבי נחל) והרה"ק ר' אריה לייב מוואליטשיסק. מקום מנוחתו ידוע כמסוגל לישועות ועד היום ישנם רבים הרואים ניסים.

אביו: ר' דוד אויברך (מגיד מישרים בחמילניק). **אשתו:** בת ר' נתן נטע מאבריטש (תלמיד הבעל שם טוב). **מרבתי:** ר' מנחם נחום טברסקי מצ'רנוביל, בנו ר' מרדכי טברסקי מצ'רנוביל, ר' לוי יצחק מברדיצ'וב, ר' אהרון מזיטאמיר, ר' זושא מאניפולי, ר' אברהם יהושע העשיל מאפטא (ה'אוהב ישראל'), ר' משה חיים אפרים מסדילקוב (ה'דגל מחנה אפרים'), ר' מרדכי מקרמניץ. **מתלמידיו:** ר' שמואל העליר, ר' הילל מפאריטש (מח"ס 'פלא הרימון'), ר' משולם זוסמן. **ילדיו:** אין. **מספריו:** • **בת עין** - על התורה בדרך הפרד"ס.

בחודש אלול ה'תשע"ו התקשר יהודי ממונסי למנהל חידר 'בת עין' ושאל: "כמה עולה דמי שכר לימוד לתלמיד בחודש?". המנהל בירר לשם מה ברצונו לדעת. סיפר אותו יהודי, כי יש לו ילד בן אחת-עשרה, אשר לצערו הרב אינו מצליח בלימודו ומוחו אינו קולט את הנלמד. ועל אף שניסו לעזור לו ע"י לקיחת מורה פרטי, וכן עצות של מומחים גדולים לא הועילו במאומה ולא ניכר שום שינוי לטובה, והמצב הגיע כבר, שהתקשרו מטעם החידר וביקשו לסלקו משם. "ניסיתי סגולות רבות וכל אלו לא הועילו, עד שהציע לי חבר: 'תיסע לארץ ישראל, תלך שם למירון אצל ציון הרשב"י. אולי תמצא שם צדיקים שתוכל להתברך אצלם, יתכן ומשם תגיע הישועה". כשהגעתי לארץ ישראל הציע לי מר ללכת אל המקובל הצדיק רבי דוד אבוחצירא, שרבים נושעו מברכותיו, ותבקש ממנו ברכה או סגולה. אומנם לא היה לי חשק לזה, הנסיעה לנהריה הייתה לי לטורח עצום. אך לנגד עיני עמד דבר אחד - להציל את הבן. כשנכנסתי לצדיק וסיפרתי על הקושי הגדול שלי, נתן לי הצדיק סגולה: 'אני מציע, שתשלם שכר לימוד עבור ילד בעיר הקודש צפת, לעילוי נשמת הצדיק רבי אברהם דוב ב"ר דוד ה'בת עין', ובזכות זה בעז"ה יצליח בך בלימודי'.

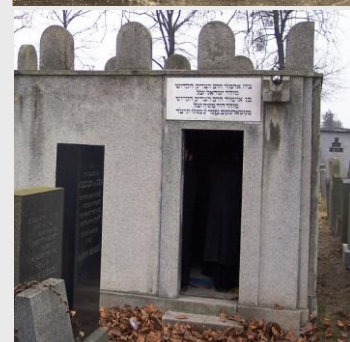
"וכעת כשבידי הסגולה, אבקש לעשותה בשלמות", אמר אותו יהודי, 'אני מבקש שתמצא ילד אשר הוריו מתקשים לשלם בעבורו את שכר הלימוד ולומד בצפת במוסד הקדוש של ה'בת עין'. להלן מספר כרטיס האשראי שלי, ולמשך שנים-עשר חודשים תחייב בכל חודש את הסכום של שכר הלימוד". האב גם מסר את שמו של הילד, כדי שיזכירו אותו על ציון ה'בת עין' בכל ערב ראש חודש (כנהוג בת"ת 'בת עין', שבכל ערב ראש חודש יוצאת קבוצת תלמידים להתפלל על הציון עבור הזקוקים לברכה וישועה).

בחודש אלול ה'תשע"ז מתקשר האב למשרדי 'בת עין', ומבקש להמשיך בתרומתו החודשית באופן קבוע. האדם שענה לטלפון שאל את האב: "מה קורה עם הבן שלך?" - "ניסים גלויים! ישועה מחוץ לדרך הטבע!" - זעק האב. "שמע נא מה שקרה, בקיץ נעשה בו שינוי מן הקצה אל הקצה. הילד התחיל ללמוד והפך להיות מישהו אחר, **וכעת הוא מן המצוינים בכיתה...** לכן החלטנו בבית, שעל אף שהמצב הכלכלי שלנו אינו קל, בכל זאת אנו חייבים להמשיך לשלם את שכר הלימוד עבורו".

בישיבת 'בית אברהם' בירושלים, ישנו 'קרן' לעריכת סעודות מדי שנה בשנה ביארצייט, ומעשה שהיה- כך היה: לפני עשרות שנים היה יהודי בשם הרה"ח ר' שלמה גראס. לפרנסתו עסק במכירת נפט. ברם, עסק זה - יגיעתו רבה ושכרו מועט, ומכיוון שכך, רעב ומחסור שררו בדרך קבע בביתו. ויהי בליל ההילולא של רבינו, השתטח הלה על ציון הקודש, ושפך את ליבו כמים, בתפילה ובתחנונים, שירוויחו לו פרנסתו מן השמיים, לאחר מכן, חזר לביתו ועלה על יצועו. והנה בחלומו הוא רואה את ה'בת עין', כשהוא אומר לו: "דע לך שקורת רוח מרובה הסבת לי בתפילתך אך זאת אשאלך - מדוע לא ערכת סעודה לכבוד ההילולא?". תיכף התעורר ר' שלמה משנתו, וקיבץ משארית לחמו הדל וכינס עשרה יהודים, וערכו יחדיו סעודת הילולא. למחרת הלך ר' שלמה וקנה כרטיס הגרלה, שממנו התעשר מאוד והקים 'קרן', אשר עד עצם היום הזה עדיין עורכים ממנו את סעודת הילולא.

רבי מנדל רייסישער ז"ל התברך בעשירות בזכות רבינו, שפעם אחת אמר לרבינו: "בואו ונעשה סעודה אצל התנא רבי עקיבא". (וכן רבינו אמר שנשמת ר' יצחק לוי מברדיטשוב הייתה נשמת התנא ר' עקיבא) והביא גמלים והטעין עליהם שולחנות וספסלים ומיני מטעמים ומעדנים וכל טוב לכבוד הסעודה. ונסעו לציון של רבי עקיבא בטבריה, וכטוב ליבו של רבינו בירך אותו בעשירות. והתקיימה ברכתו, עד שאפילו בזמנים, שבהם היה קשה להתפרנס, אצל רבי מנדל לא חסר דבר. (מזקנים אתבונן)

מרן הרמ"ח אמר בשם צדיקים: "הרה"ק השר שלום מבעלז, הרה"ק רבי שלום רזנפלד מקאמיניקה והרה"ק מאבריטש משמשים דינים בבי"ד של מעלה". (מזקנים אתבונן)

רבי ישראל פרידמן מטשורטקוב צ"ל - נולד בשנת ה'תרי"ה (1854). נקרא על שם סבו הגדול, ר' ישראל מרוז'ין. כבר בילדותו נקראו הנהגותיו המופלאות ופקחותו המיוחדת. חריף ובקיא בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים. גאוני טשורטקוב שהיו מגיעים לאביו הק' היו נכנסים עימו בשיחה בלימוד והיו נשארים פעורי פה לגודל חריפותו ויושר סברותיו. הרבה בסיגופים ותעניות. בשנת ה'תרס"ד (1903) ביום בו הסתלק אביו הקדוש עלה רבינו לכהן במקום אביו. **ענייני הכלל נגעו לליבו והעסיקו אותו**. בתקופתו חסידות טשורטקוב הייתה בשיאה ואלפי חסידים מכל אירופה גדשו את בית-המדרש. בזמן מלחמת העולם הראשונה נדד לעיר וינה ואף בזמן זה המשיך במלכת הקודש בשיחותיו הטהורות. לאחר סיום המלחמה נשאר מוינה. ממקימי 'אגודת ישראל' ואף היה נשיא כבוד של מועצת גדולי התורה העולמית. **גאון. ענוותן. מלומד בניסים. בעל רוח-הקודש. רבים שיחרו לפתחו ונושעו**. נתבקש לבית-עולמו בערב שבת קודש י"ג כסליו ה'תרצ"ד (1934). חי כ-80 שנים. את מקומו מילאו בניו ר' נחום מרדכי ור' דב בער מטשורטקוב.

סבא: ר' ישראל מרוז'ין ור' אהרון מצ'רנוביל. **אביו:** ר' דוד משה. **אשתו:** בת דודו, הרה"ק מסאדיגורא. **ילדיו:** ר' אהרן, ר' נחום מרדכי מטשורטקוב, ר' דב בער מטשורטקוב. **מתלמידיו:** ר' מאיר אריק (אב"ד טארנוב), ר' משולם ראטה, ר' אברהם מנחם מבראד, ר' מאיר שפירא מלובלין (ראש ישיבת חכמי לובלין). **מספריו:** יתפארת ישראל יישמח ישראל יגנזי ישראל ינזר ישראל.

הובא בספר 'מדברנא דאימתיא' מעשה בעת שהתגורר רבינו בווינה, נהגלנסוע פעמיים בשנה לטשורטקוב, בחודש תשרי, ולחג השבועות, באחד הפעמים אירע מעשה שעורר הדים רבים. היות והנסיעה לוינה, הייתה קשה לחסידים בפולין וגאליציה, ויקרה מאוד לרובם, לא היו השיירות מצויות, אך באלו שתי הפעמים בשנה שרבינו הגיע לטשורטקוב, התאספו אלפים רבים מקהל החסידים לשהות ולהסתופף בצל קדושתו. מאחר ולא היה די מקום לעריכת השולחנות, הכשירו שטח רחב ידים, ומסביב לשולחן הרחב, בנו אצטבאות רחבות מעץ, ועליו החסידים עמדו, כמובן, שכן הציבור נכנס הרבה לפני הרבי לתפוס מקום טוב, ור"ל **אחד מהאצטבאות לא עמדה בעומס, וקרסה על אברך, שעמד מתחתיה, שהתמוטט במקום ואיבד את הכרתו, נשימתו נעצרה, והרופאים, שהוזעקו אליו קבעו, שאפסו סיכוי לחיות רח"ל**.

מובן שמיד רצו לרבינו וסיפרו לו בחרדה את אשר אירע, רבינו ביקש שיביאו לפניו את התפילין, והוציא את התפילין, פתח את הרצועות, והחל לסובבם שוב מסביב לבית התפילין. ותוך כדי מעשה שאל: "נו, מה חדש" (אצל האברך), ונענה שאין שינוי. פתח רבינו שוב את הרצועות, והחל לסובבם, ושאל בשנית: "נו, מה חדש", ונענה: "שוב אין שינוי". פתח רבינו שוב את הרצועות והחל לסובבם, **ושאל בשלישית, ואז אכן למרבה הפלא התעורר האברך, וחזר לבריאותו. אז נכנס רבינו לעריכת שולחנו הטהור**.

יפר הרה"ג ר' ישראל חיים אטרי בספר **'שיח זקנים'** שמעתי ממחוז"ז הגה"צ מוואדיסלוב צ"ל, גופא דעובדא הכי הוה: זקנתו של הגה"צ מוואדיסלוב, אמו של אביו, שהייתה הרבנית של הרה"ק רבי אברהם שלום פנחס מטשנסטחוב צ"ל, הייתה צריכה לעבור איזה ניתוח קל, ונסעה לוינה לערוך שם הניתוח. ואחרי שנסעה מהעיר, נפלה האמא של הגה"צ מוואדיסלוב, דהיינו השנור [הכלה] של זקנתו שנסעה לוינה, וחלתה מאוד במחלת הטיפוס, והגיעה עד שערי מוות רח"ל. זקנתו לא הייתה בעיר, אלא בווינה, ולא רצו לצערה, לכך לא הודיעו לה מאומה.

יום אחד לפני הניתוח נכנסה לרבינו עם פיתקא, וכתבה שם את השמות של כל הבנים והנכדים וכל צאצאיה. והרבי קרא בעיון את הפיתקא, וכשהגיע לשם של אמו של הגה"צ מוואדיסלוב אמר: "שיהיה לביילא רפואה שלימה". והיא השיבה: "לא התכוונתי מאומה, כשכתבתי את שמה, היא ב"ה בריאה". הביט הרה"ק שוב בפיתקא, ואמר שנית "שיהיה לביילא רפואה שלימה". כעבור שבועיים החלימה מהניתוח שעברה, ונסעה חזרה לביתה. ומיד כשהגיעה לביתה, שאלה "קרה משהו לביילא?" אמרו לה הבנים "מהיכן את יודעת?". והיא השיבה: "נכנסתי לרב ישראל פרידמן והוא בירך אותה ברפואה שלמה". סיפרו לה, **שחלתה בטיפוס, והגיעה עד שערי מוות**, אך כבר ב"ה שבועיים לאחר המשבר והיא מחלימה. ולתדהמת כולם התברר, כי **רפואתה של ביילא החלה בזמן שרבינו בירך אותה**.

בספר **'שיח זקנים'** הובא סיפור מפי האדמו"ר רבי שמעון נתן נטע מלעלוב ששמע מהרה"ג ר' שמואל אהרן וובר שהיה במשך תקופה מסוימת בווינה, והגיע אליו מכתב בהול מביתו, שבתו מאטיל חלתה מאוד בעיניה רח"ל, והרופאים הבהילו אודות המצב. וכתב ר' שמואל אהרן פתקא עם שמות בני משפחתו, ובתוכם שמה של בתו, והוסיף אצל שמה לרפואה. נכנס עם הפתק לרבינו. כאשר קרא הצדיק את הפתק והגיע אל שמה של הבת מאטיל, לקח עט וכתב בצד שמה איזה תיבות. כשראה ר' שמואל אהרן, שהרה"ק כותב על הפתק, חשב, שהרבי אינו יכול לקרוא את הכתב שלו. כי אף שהיה לו כתב נאה מאוד אך היה מסולסל. על כן אמר לרבינו שכתב שם בתו לרפואה על עיניה. אמר לו הרה"ק: "מה אתה רוצה?". אחר כך הסתכל ר' שמואל אהרן בפתק, וראה שהרה"ק **כתב באותיות גדולות בצד הפתקא, תיבות לרפואת עיניה, ואחר כך נודע לו מבתו, שהוטב לבתו ב"ה, והתרפאה לגמרי**.

בספר 'יוסף תהילות' הובא סיפור נוסף המראה, כי רבינו היה בעל רוח-הקודש: סיפר הרה"ח ר' דוד שכטר שזכר שפעם אחת בא ר' שמואל הלפרין צ"ל רב אמסטרום, ורבה הראשון של שכונת זיכרון מאיר בבני ברק לביקור בווינה, בשעה שנכנס אל רבינו, שאלו: "מה הביא אותך לוינה?". ענה לו ר' שמואל: "**אני מאמין באמונה שלמה, שהרבי יודע למה אני באתי!**". הביט בו הרבי ואמר: "הגעת בגלל רופא!", ואכן כך היה, שסיבת ביאתו לוינה היה, כי חלה פתאום באיזה מחלה, והוצרך להגיע לעיר הגדולה להתייעץ עם רופא גדול.

המקובל הרב ברוך עמדי צ"ל: נולד ב-ט"ז שבט ה'תרס"ט (1909) בעמדיה שבכורדיסטן. מקובל. נודע בשקידתו בעסק התורה ובתפילה ובצניעות הליכותיו. הקים את בית-הכנסת "צעקת הדל" בעיר העתיקה. ענוותן מופלג. הכבוד היה ממנו והלאה.

סיפור לידתו הנו מופלא ביותר, כאשר הייתה אמו בחודש השביעי להריונה, הפכה ל"ע באורח פלא לעיוורת, כל הניסיונות לרפאותה ע"י הרופאים לא צלחו. בשל צרה זו ביקשה, שיקחו אותה למערת "אליהו הנביא" שם ביקשה להניח לה להישאר עד אור הבוקר. באמצע הלילה התגלה אליה אליהו הנביא בעצמו, הוא העביר את ידו על עיניה, ובין רגע נפקחו עיניה, וראייתה שבה אליה כבראשונה.

כאשר למחרת ראו שכניה, כי מאור עיניה שב כבראשונה, ניגשו אליה ושאלו בתימהון: "מה אירע לך בהיותך במערת אליהו הנביא וכיצד שב מאור עיניך?", היא בתמימותה הרבה סיפרה, את כל אשר אירע עימה. כל הסובבים השתוממו מגודל הנס- ומדרגתה שזכתה לגילוי אליהו הנביא בהקיץ.

לאחר פטירת אביו בגיל 16 לחייו, התחיל לשמש כחזן - וכן הוטלה עליו קריאת התורה (שבה עסק כשבעים שנים!). כל מאווי היה לזכות ולעלות לארץ ישראל, ואכן בשנת ה'תרצ"ה (1935) לאחר שעבר תלאות רבות, שעבר בדרך מעמדיה שבכורדיסטן הגיע בשלום לירושלים. שם עסק בלימוד בחברת מקובלים, שנקראה "צמח צדיק", שבראשה עמד חכם הרב יצחק אלפיה צ"ל.

ב-י"ט באייר ה'תש"ח (1948) נלקח בשבי לירדן יחד עם שאר הגברים מהעיר העתיקה. את זמנו בשבי הקדיש לשחזור סידור התפילה של ראש-השנה ויום הכיפורים על ידי כתיבת שמונה מחברות (המצויות עד היום במוזאון בעיר העתיקה). בחסדי שמים לאחר זמן מה שוחרר מן השבי. לאחר מכן התיישבו הרב ומשפחתו בשכונת קטמון בירושלים.

כאשר ראה רבינו, כי בית-הכנסת אשר שכן בעיר העתיקה נהרס, החליט על אתר להקימו בשנית, ואכן בתוך פרק זמן קצר הוקם בית-הכנסת על מכונו כבתחילה, ובו ניתן היה למצוא את רבינו כמעט בכל שעה. ענוותן מופלג. גאון בנגלה ובנסתר. נפטר ב-י"ד כסלו ה'תשנ"ט (1999). חי כ-90 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים.

אביו: ר' חיים. **מרבותיו:** ר' יצחק אלפיה

חכם ברוך היה בקשר הדוק עם האדמו"ר מערלוי הן מבחינה רוחנית והן מבחינה נפשית. ועל כן הסכימו שניהם, שאל לעולם להישאר ללא רגע אחד של לימוד תורה ובקיימם "לולי בריתי יומם ולילה- חוקות שמים וארץ לא שמת". דהיינו, אם חלילה יישאר העולם ללא לימוד התורה לרגע אחד- יחזור העולם לתוהו ובוהו ולא יהיה קיום לעולם.

לאחר התייעצות החליטו לעשות משמרות של לימוד תורה. דהיינו, האדמו"ר למד עד השעה עשר בלילה ברציפות וחכם ברוך המשיך את לימודו עד הבוקר וחוזר חלילה. בכל לילה טרם חצות הלך לבית-הכנסת ועסק בתורה עד אור הבוקר. לאחר מכן היה חוזר לביתו עד שעת אחר-הצהריים ואז שב בחזרה לבית-הכנסת ללימוד עד תפילת ערבית. ואף היה מקיים שיעורי תורה לאנשי בית-הכנסת. במשך כ-50 שנים כיבד וניקה את בית-הכנסת בעצמו, תוך כדי שהוא מסתיר זאת ומקיים את הפסוק 'והצנע לכת עם אלוקיך'. רבינו לא היה החשיב מהכבוד מאומה.

באחד הלילות כדרכו בקודש בעת לימודו בבית-הכנסת "עזרא הסופר" בכורדיסטן, התגלה אליו עזרא הסופר בכבודו ובעצמו. כתוצאה מראייה זו נתקף הרב פחד גדול וחלה. כתוצאה מחולי זה התדרדר מצבו הרפואי והגיע שערי מוות. לא ידע הרב את נפשו ובצר לו ביקש שיקחו אותו למקום הנקרא "בחזנה" בו קבורים שני נביאים. לאחר שלקחו אותו שם, ביקש, שישאירו אותו למשך הלילה. באותו הלילה התפלל הרב מעומק לבו על חייו, והנה בבוקר חש חכם ברוך כי כוחותיו שבו אליו כבראשונה! ביקש לילך לביתו וראה, כי יכול הוא. כאשר חזר לביתו התפללו כל האנשים על הנס שאירע עימו.

בפעם אחרת, כאשר באחד הלילות שבהם עסק בלימוד התורה, הופיע לפתע פתאום אדם בעל הדרת פנים עם זקן ארוך. בראותו את ההלך הזר שאל הרב: "את מי כבודו מבקש?", השיב הלה כי כל מבוקשו כי הרב יברך אותו. רבינו הסכים בחפץ לב והעתיר עליו ברכות. לאחר שסיים לברכו, ביקש האורח לצאת מן בית-הכנסת והרב ביקש ללוותו עד הדלת, אך האורח אמר לרב, שיכול הוא לצאת לבדו ואינו מבקש להטריח את הרב ולהפסיקו מלימוד התורה הקדושה.

לאחר שניות מועטות נזכר, כי הוא בעצמו נעל את בית-הכנסת על מנעול ובריח, ולכן תמוה הדבר בעיניו, מהיכן נכנס ויצא ההלך הזר? הרי בית-הכנסת נעול? ביקש לחפשו, הלך ובדק, האם האורח עדיין נמצא בבית-הכנסת, חיפש בכל מקום- אך לא מצאו ודלת ביה"כ עדיין נעולה. פתח את הדלת וחיפשו ברחוב. אולם הרחוב היה שומם ללא נפש אדם. הבין הרב, כי אדם זה הגיע מעולם האמת כדי לבקש את ברכתו.

אם ראשונים כמלאכים - הרב הצדיק דוד אביחצירא זצ"ל הי"ד

הצדיק הרב דוד אביחצירא זצ"ל הי"ד המכונה "עטרת ראשנו" - נולד בשנת ה'תרכ"ו (1866) כבן בכור להוריו בעיר תאפיללת שבמרוקו. כבר בצעירותו נודע כעילוי. לאחר פטירת סבו קיבל אביו את הנהגת הקהילה והישיבה. באותן שנים עסק רבינו לבדו בתורה, נהג במנהגי פרישות, ולא התערב בהנהגת הקהילה. בהיותו כבן 42 שנים לאחר פטירת אביו בשנת ה'תרס"ח (1908) קיבל על עצמו את הנהגת הקהילה, אולם פחות משנה לאחר מכן מסיבותיו חילק את סמכויותיו לקרובי משפחתו. במשך כחמש שנים משנת ה'תרס"ט (1909) ועד סופה של שנת ה'תרע"ד (1914), **הסתגר רבינו עם חמיו ר' אליהו ועם חברו ר' משה תורג'מן בעליית הגג של ביתו, שם התבודדו, עשו תעניות וסיגופים ולמדו יומם ולילה את תורת הנגלה והנסתר.**

רבינו התחתן והתאלמן פעמיים, ונולדו לו שמונה בנים ובת אחת. כל בניו למעט הצעיר שבהם נפטרו עוד בחייו. **ועל אף שסבל ממחלות רבות והניסיון העצום של פטירת שמונה מילדיו, היה ידוע כאדם שמח שאף עודד אחרים.** הוא נמנע מלצאת אל הרחוב. בית מדרשו והמקווה שלו היו בביתו. כאשר היה יוצא לרחוב, לא היה מהלך ברחוב אלא מדלג מגג לגג, ובאותה שעה היו מכריזים לבל תהין אישה לצאת מפתח ביתה עד אשר ישוב לביתו.

פרישותו המופלאה נודעה ברבים. לא אכל מאכלי בשר בשל השחיטה, צם פעמים רבות ובכלל מיעט לאכול. **לא ישן על מיטה אלא על כיסא.** מדי בוקר לפני לימודיו היה מסתגר בחדרו, ושם היה נכנס בתוך ארון קבורה ומכסה עצמו בעפר על מנת לזכור את יום המיתה ולהתגבר על יצר הגאווה. נרצח על קידוש ה' באמצעות פגז שנורה ישירות אליו ב- י"ד כסליו ה'תר"ץ (1929). חי כ-64 שנים.

אביו: רבי מסעוד. **סבו:** רבי יעקב. **מרבתי:** סבו, רבי יעקב. **חברותא:** חמיו, ר' אליהו, ר' משה תורג'מן. **מספריו:** פתח האוהל - על התורה • שכל טוב - על התורה • רישא וסיפא

בשנת ה'תרע"ז (1917) כבש צבא צרפת את מרוקו. הערבים התארגנו בראשות מולאי מוחמד בן קאסם ונלחמו בצרפתים. לאחר תקופה ארוכה נסוגו הצרפתים. מולאי מוחמד נלחם אז מול משפחת המלוכה המרוקנית, הרגם ותפס את כס השלטון בכח זרועו. בשנת ה'תר"פ (1919) הוציא גזירה להרוג את כל היהודים הדרים במחוז תאפיללת, בטענה שהם קושרים קשר חשאי עם הכובש הצרפתי על מנת לגרש את שלטון המורדים בראשותו. על מנת להגביר את החרדה לא פורסם תאריך לביצוע הגזירה.

בשבת י"ד כסליו ה'תר"ץ (1929) לבש רבינו בגדי חול שחורים במקום בגדי השבת הלבנים שאותם נהג ללבוש. התושבים היהודים התפלאו עד מאוד לראות זאת והבינו, כי רבינו יודע דבר מה ומכינם לכך ואכן בשבת בצהרים החל מולאי מוחמד לרכז את יהודי האזור, על מנת להוציאם להורג. החיילים של מולאי מוחמד הקיפו את האיזור וגרמו לפחד רב. אז החל הצדיק לעודד את הקהילה, באומרו, **כי התפלל לריבונו של עולם שבמקום שיהרגו כל אנשי הקהילה, ביקש למות כפרת כולם.**

לאחר שהתקבצו כל היהודים אל הכיכר המרכזית, שכנעו יועציו של מולאי שכדאי לו להרוג רק את רבם של היהודים, בהטעימים שאם ימותו כולם לא יוכלו לגבות מהם מיסים ותשלומים אחרים. ואכן תפילתו של ר' דוד נענתה בשמים ונכנסו דבריהם של יועציו של מולאי מוחמד באוזניו והוא שמע לדבריהם.

מיד ציווה לקחת את רבי דוד ואת שני עשירי העיר רבי יצחק בן שמחון ובנו רבי דוד למפקדתו. הרשע העריץ הציב את גופם מול לוע של תותח וירה משם פגז... **לאחר מותו גזר מולאי מוחמד, כי אסור להתאבל על מות רבי דוד, ואיים כי מי שימצא מתאבל על פטירת הצדיק יוצא גם כן להורג!** מספר ימים אחרי הריגתו של רבי דוד הי"ד הועברה גופתו אל ראשי הקהילה, והוא נקבר בלוויה צנועה, שאף בה בלשו חיילי המורדים לבל יעז איש להתאבל ולבכות על פטירת הצדיק.

שנים אחר כך סיפר הצדיק רבי ישראל אביחצירא (סידנא בבא סאלי זצ"ל, אח רבינו) סיפור מדהים - כשבאו אנשי החברא קדישא של תפיללת לאסוף את חלקי גופתו הקדושים לקבורה, הם לא מצאו חלק מיד שמאל באזור השריר שעליו מניחים את התפילין של יד, ולאחר חיפושים רבים נאלצו לצערם לקבור את הצדיק ללא חלק זה של גופו. אנשי החברא קדישא סיפרו שרבי דוד בא אליהם בחלום לאחר הקבורה ואמר להם שלא יצטערו, כי זה עונשו משמים! **על כך שפעם אחת בשעת הנחת תפילין, בין תפילין של יד לתפילין של ראש הרהר בדברי תורה, ועל כך נענש שאותו חלק באזור השריר מיד שמאל, במקום בו מניח את תפילין של יד דווקא הוא נעלם!** למרבה הפלא הוא אף גילה להם איפה נמצא החלק החסר והם הלכו לאותו מקום, וכמובן, מצאו את החלק, כפי שגילה להם ר' דוד והוסיפו אותו לקבורה בדיעבד.

הצדיק הרב ישראל אביחצירא זצוק"ל (ה'בבא סאלי') מיאן להתנחם על אחיו, ונהג אבלות מעבר לשנה הנהוגה. לאחר שבע שנים בדיוק, ביום ההילולה, חלם חלום. בחלומו טבל במקווה של סבו ה'אביר יעקב' זע"א. לפתע נפתחו השמיים. ממעל ירדו שבעת רועי ישראל בדמות מנורות אש בוהקות, ונבלעו בבית המדרש. מיד אחריהם הופיעה דמותו המאירה של רבי דוד. הבבא סאלי רצה להיכנס עמו להיכל, ואחיו עצר בעדו: **"אינך יכול להיכנס, מפני שאתה שרוי עדיין בעולם החיים, אך אני מתיר לך לשבת סמוך לפתח ולומר עמנו תיקון חצות."**

לאחר מכן הוסיף: **"דע לך, אחי, שיש לי צער גדול מכך שאתה מוסיף להתאבל עליי. הרי כל הצער שהיה לי לא ארך יותר משננייה אחת... תיכף ומיד העלו אותי למחיצתי בעולמות העליונים, למקום שאיני יכול לפרט לך את גודל מעלתו ועוצם התענוגים שבו. ואם ברצונך לגרום לי קורת רוח, הפסק להתאבל!"**

הבבא סאלי התעורר מחלומו. לאחר שהתפלל שחרית, ערך התרת נדרים למנהגי האבלות שקיבל על עצמו. הוא סיפר ברבים את דבר החלום, ואותו יום נקבע ליום משתה ושמחה לכבוד נשמת הקדוש, רבי דוד אביחצירא הי"ד.

האדמו"ר רבי מנחם נחום פרידמן משטפנשט זצ"ל- נולד בשנת ה'תקפ"ג (1823). נקרא ע"ש אבי סבתו ר' מנחם נחום טברסקי (ה'מאור עיניים'). התיישב בשטפנשט בשנת ה'תרי"ב (1852) לאחר פטירת אביו והוא ייסד את חסידות שטפנשט. על אף שלא הרבה בדברי תורה ברבים, כמנהג רוב חסידי אדמו"רי רוז'ין, ולמרות היותו תקיף, חסידיו העריצוהו. נפטר ב-י"ד כסליו ה'תרכ"ט (1868). חי כ-46 שנים. ציונו ביאסי. את מקומו מילא בנו, האדמו"ר הצדיק רבי אברהם מתתיהו.

סבא: ר' שלום שכנא (מצד אביו). **אביו:** ר' ישראל מרוז'ין (בנו הרביעי). **אמו:** מרת שרה. **אשתו:** בתו של ר' אליעזר קושאנסקי. **בנו:** ר' אברהם מתתיהו. **בנותיו:** מרת בת שבע (נישאה לר' אברהם יהושע העשיל מאדז'וד), מרת גיטל (נישאה לר' אברהם יעקב מסדיגורא). **אחיו:** ר' אברהם יעקב מסדיגורא, ר' דוב בער מליובה, ר' דוד משה מטשורטקוב, ר' שלום יוסף מסדיגורא ור' שרגא מהוסיאטין. **אחיותיו:** מרת גיטלה (נישאה לר' יוסף מונזוהן), מרת חיה מלכה (נישאה לר' יצחק מסקווירא), מרת לאה (נישאה לר' דוד הלפרין) ומרת מרים (נישאה לר' מנחם מנדל מויז'ניץ).

עשיר גדול ובעל נכסים רבים היה ר' אליהו, ובכל עסקיו ראה ורעייתו לא היו ילדים. כבר שנים שהם מצפים וממתינים לישועת ה', אך ככל הנראה עדיין הזמן לא הגיע. עברו שנים, ושמעו של הצדיק ר' מנחם נחום משטפנשט התפרסם כפועל ישועות. ניגשו בני הזוג אל הרבי וביקשו את ברכתו, אך הוא ענה לעומתם בשפה רפה כלאחר יד: "ה' יעזור". אך לצערם הרב חלפה שנה תמימה והישועה טרם באה. עתה, הבינו, כי ברכתו הדלה של הרבי לא היה בה כדי להבטיחם בישועה. משראו כך, גמרו אומר לנסוע שוב ולבקש ברכתו של הרבי. אך גם הפעם כאשתקד קיבלו את ברכתו: "ה' יעזור" בלבד. גם השנה, כנראה, אין אנו ראויים לישועה". נענה ר' אליהו לאשתו משחזר לביתו. "הן ברכתו של הרבי לא השתנתה כלל משל השנה שעברה".

במלאת שנה נוספת נסעו שוב בני הזוג לרבינו לבקש ברכה. משנכנס ר' אליהו אל חדרו של הרבי הושיט לו פתקה שהייתה רווית דמעות ודם ולצידה הוסיף מעטפה ובה דמי פדיון בסך עתק. "סעו לביתכם לשלום", פנה אליהם הרבי ועיניו אורו. "דעו שגזירה נגזרה עליכם שלא תזכו לפרי בטן, אך בכח התשובה תפילה וצדקה זכיתם לבטל את רוע הגזירה". בלב שש ושמח חזרו בני הזוג אל ביתם, ובחסדי ה' **לפקודת השנה זכו לחבוק בן זכר**. לשמחתם של בני הזוג לא הייתה גבול, הם הודו היללו ושבחו לבורא העולם על כל הטוב שגמלם.

חג החנוכה פרש את כנפיו על העולם בכלל ועל רומניה בפרט, ועימו הגיע השלג והכפור. אך מי כר' אליהו ימנע לנסוע אל הרבי לכבוד חג החנוכה. **זו גם תהיה הזדמנות להודות לרבי**. "ומה בדבר הכרת הטוב לרבי", שאלה רעייתו בשעה שארז ר' אליהו את מטלטליו והתכונן לנסיעה. "ודאי, הן זהו הדבר הראשון שברצוני לעשות". ענה. "אך אין די בכך, **עלינו לנסוע עם התינוק אל הרבי, כדי שיאציל עליו מברכתו. וזו תהיה גם הכרת הטוב**" - "וכי איך תחשבי על מסע בקור ובצינה שבחוץ עם תינוק, שאך מלאו לו שלשה חודשים?!". תמה הבעל. אך האישה עמדה על דעתה בכל תוקף. "אנו נשכור עגלת צב אטומה וסגורה, נעטוף את הילד בשכבות וניסע יחדיו אל הרבי". קבעה. ר' אליהו שלא איש מריבות היה ולא רצה לצער את אישתו. נאות לקיים את דבריה.

עגלת הצב ובה בני המשפחה יצאו לדרך. במהלכה עצרו להפוגה קלה ר' אליהו ורעייתו והנוסעים. אך, כיוון שהיו מצוידים בשמיכות לרב, נאלצו לנבור בתוך ערימת השמיכות ולחפש אחר דברי המאכל. לשם כך הוצרכה האישה לצאת למס' רגעים מהעגלה שכשהתינוק העטוף בידה. לאחר הפסקה המשיכו הזוג בנסיעה. צליל ערב נטו ועימם חטפו הנוסעים תנומה, כשלתע התעוררה האישה בבעתה: "אבדוק את התינוק" הרהרה לעצמה, "הן זה זמן רב שלא נשמעה יבבתו, ומה בדבר האוכל שצריך לאכול?" תוך כדי מחשבות מיששה בין ערימת השמיכות לחפש אחר העולל. פתחה שמיכה ועוד אחת, חיפשה בתחתית העגלה ובסביבתה ולפתע פרצה מגרונה זעקת אימים נוראה, שהפירה את הדממה: "**אליהו, הילד איננו! הילד איננו!**" כמתוך חלום בלהות התעורר ר' אליהו והחל מסייע לאשתו בחיפוש אחר התינוק,

משלא מצאוהו, פנו בזעקה אל העגלון שיחזור לאחוריו לחפש את העולל, אולי יש תקווה. העגלון השתתף בצערם, אך זמן למחשבות יתר לא היה. כל רגע היה קריטי, וכעת היה עליהם לנסות ולהציל. הסב העגלון חזרה אל הדרך, שבה הגיעו, ובני הזוג תרו בעיניהם מימין ומשמאל, אולי יראו איזו 'חבילה' מונחת על השלג. "אולי מת חלילה ממכת קור ואולי חלילה ניתנה גופתו לחיה רעה" המשיכה לדמיין. "אל לך לפתוח פה לשטן, הבה נתפלל ונחשוב טוב, וה' הטוב יעשה עימנו אך טוב". הפעם צווחתו של העגלון הייתה זז, שהפירה את הדממה: "רואה אני, כי חבילה מוטלת על השלג, ייתכן וזהו בנכם". משהתקרבו עוד אל היעד, הבחינו כי אכן זהו בנם. אך, משני צידיו עמדו שני זאבים מטילי אימה.

משראה זאת ר' אליהו, לא עמד באיפוקו וזעק: "אבוי לי, בני מחמד ליבי אשר חיכיתי לו שנים רבות ניתן מאכל לזאבים אלו". "מה לך כי תבכה" הרגיעו העגלון. "וכי אינך רואה, כי הזאבים כלל לא נוגעים בו לרעה, להיפך הוא הדבר, **אם תתבונן היטב, תבחין, כי בהבל פיהם מפזרים חום מסביב לתינוק, כדי שלא ימות בקור**". ירד העגלון מן העגלה, ומיד ברגע זה נסו שני הזאבים ונעלמו. הרים העגלון את התינוק וראה זה נס ופלא, התינוק חי בריא ושלם ומגז גופו חמים ונעים. הודו בני הזוג לה' הטוב על הנס הגדול, שנעשה להם בליל חג החנוכה. "כמדומני", אמרה האישה לאחר שנרגעה מעט, "כי לא היו אלו זאבים, אלא מלאכים בדמות זאבים, שבאו להגן על בנו הקטן". לאחר שהודו לבורא העולם, לא נותר להם, אלא לספר את הנס לרבים הנערץ. החל חוכך בדעתו ר' אליהו, איך וכיצד יספר לרבי על שרשרת הניסים שקרו להם. משנכנסו בני הזוג אל הרבי, פתח לעומתם הרבי ואמר: "**נו, איך היו הזאבים ששלחתי, האם מילאו את תפקידם נאמנה?**" כשברכו בני הזוג על נרות החנוכה באותו לילה ובשאר לילות החנוכה והזכירו את ברכת "על הניסים", ברכו אותה בכוונה גדולה ויתירה על עוצמת הנס, שנעשה גם להם "בזמן הזה". חג החנוכה היה להם חג הודיה כפול ומכופל על הנס הגדול...

הרב שמחה בונם סופר (שרייבר) זצ"ל הידוע כשבט סופר- נולד ב-כ"ה כסליו ה'ת"רג (1842) כבן שלישי להוריו. גדל בבית אביו ולמד בישיבתו של אביו, שם ספג חינוך לאהבת תורה, מידות תרומיות ויראת שמים. הצטיין בהתמדתו, בכושר קליטתו וצניעותו והיה לפלא בעיני כל רואיו, וידעו כי לגדולות נוצר. תוך זמן קצר בלימודיו בישיבת אביו קנה לו שם טוב בין טובי החבורה בחריפותו העצומה ובקיאיותו הנפלאה. לאחר נישואיו חותנו תמך בו ביד רחבה, כדי שיוכל להמשיך ללמוד תורה, ואכן ישב שלוש שנים רצופות בפרשבורג. לאחר מכן עבר לוויין. קהילות רבות ביקשו למנותו כרבם, אך הוא סירב. למרות שהיה בנו השלישי של ה'כתב סופר', ייעד אותו אביו לשבת על כסאו אחריו ואכן בהיותו כבן 29 שנים בלבד לאחר פטירת אביו הסכימו הכול, כי רבינו יתמנה כרבה של פרשבורג וראש הישיבה (באותה העת למדו בה כארבע מאות בחורים מופלגים, שעשרות מהם שימשו ברבות הימים כרבני קהילות ברחבי המדינה). היה סמל החריפות והשנינות. מכל המדינה הריצו אליו שאלות, שעסקו בענייני הכלל והנהגת הציבור. שקידתו הייתה עצומה. בשעות היממה המה ביתו בדורשי פניו ומבקשי עצתו, ואילו הלילה מוקדש ללימוד, כשרק שעתים או שלוש שעות נתן תנומה לעפעפיו.

הגאון רבי חיים הלבפשטאם מצאנז, אמר עליו בהיותו בחור צעיר, "תלמיד חכם רך בשנים כזה, לא נמצא אצלנו בגליציה". המהר"ם שיקי כשהגיע לפרשבורג, הקדים והלך להקביל פני רבינו במעונו בטרם יבוא הוא לאכסנייתו, ובצאתו מן הקודש לא הפך ראשו אלא צעד אחורנית כשפניו מוסבות אל הקודש וכן פנה אל רבינו בתואר "הדרת גאונותו". כשנפגש רבינו עם הגאון הגדול רבי אליעזר זוסמאן סופר זצ"ל (אב"ד פאקש ובעמח"ס "ילקוט אליעזר" ו"ספר המקנה"), שנחשב כאחד מגדולי תלמידי ה"כתב סופר" ז"ע והיה קשיש מרבינו, הרכין הגאון את ראשו כדי לנשק את יד ימינו של רבינו. אמר פעם הגאון הגדול ר' שמואל לוי ווינברגר (אבד"ק סרדהעלי): "דרך לימודו של הרב מפרשבורג, כדרכו של הרשב"א!". ואילו הגה"ק ר' שמואל רוזנברג (אבד"ק אונסדארף ובעמח"ס "באר שמואל") התבטא עליו כי מוחו הוא כמוחו של זקנו הגה"ק רבי עקיבא אייגר. שימש כ-33 שנים בתפקיד רבה של פרשבורג וראש הישיבה. נפטר ב-ט"ו בכסליו ה'תרס"ז (1906). חי 64 שנים. ציונו בפרשבורג.

סבא (מצד אביו): ר' משה (ה'ח"ת"ם סופר). **אביו:** ר' אברהם שמואל בנימין (ה'כתב סופר'). **אימו:** מרת חווה לאה (בתו של ר' יצחק ווייס מגורליץ). **אשתו:** מרת רחל (בת הגביר פרץ ניימאן שהיה מעשירי יהודי וינה). **חברותא:** ר' עקיבא יוסף שלזינגר (מח"ס 'לב העברי'). **מתלמידיו:** ר' ישראל משה מאנדל מטעגלאש, ר' יצחק וייס זצ"ל הי"ד (ראב"ד וערבו). **בנו:** ר' עקיבא. **מספריו:** השאיר אחריו שלושים וחמישה כרכים, כתבי יד בהלכה ואגדה, אך רובם אבדו במלחמת העולם השנייה. להלן ספריו ששרדו: **שבט סופר- על תלמוד בבלי, מסכתות חולין, גיטין וכתובות וארבעת חלקי שולחן ערוך, שערי שמחה- על חמישה חומשי תורה.**

שחלה אחד מתלמידיו ונפל למשכב, הובא לידיעת רבינו, כי מחלתו גברה, ומצבו מוגדר כמסוכן. נחרד הצדיק ועלה לבקרו, כשהוא מעתיר על ראשו של החולה ומברכו, שיזכה לאריכות ימים עד מאה שנים! פלא מופלא היה, שאותו תלמיד לא זו בלבד שנחלץ. ממחלתו ושב לארצות החיים, אלא שזכה להינצל ממוראות השואה האיומה באורח פלאי והאריך ימים בירושלים עיה"ק עד מאה שנים כברכת רבינו. (הקדמת 'שערי שמחה - שבט סופר')

איש כפרי בא לפני רבינו בזעקה גדולה ובבכיה מרה. בכפרו לא היה להם בית עלמין משלהם, מכיוון שמעולם לא השיגה ידם של יהודי הכפר מספיק כסף לקנות, אלא היה הקרקע בשכירות מאלמנה נוכרית אחת, שאת שטר השכירות חידשה מזמן לזמן. והנה כעת, לאחר שנים רבות, שהם קוברים את נפטריהם בחלקה זו, מתעקשת הנוכרית ואינה רוצה בשום אופן להשכיר להם עוד את קרקע בית העלמין, והסכנה מרחפת על קברי ישראל, שלא יתחללו ח"ו. האיש שפך את מרי שיחו לפני רבינו ושאל ממנו עצה ותושיה.

רבינו ענהו: "סע לביתו בשקט ובטחה. והנני מבטיחו שלא יקרה שום דבר, וזכות הנטמנים שם יגן בעדם". האיש נסע לביתו למרחקים. לאחר זמן בהיות רבינו במרחץ קרלסבד יחד עם זוגתו הרבנית, ראתה הרבנית יום אחד את האיש הכפרי ההוא שם. מחמת רוב המורא לא מלאו ליבו לגשת אל רבינו. הצדיק ציווה לקרותו ושאלו על סופו של דבר. האיש סיפר: "בערב, כשחזרתי לביתי שכנתי לישון, והנה בחצות לילה נשמעו נקישות חזקות בחלון וקול גדול קרא "פתחו!". כשהצצתי מבעד האשנב ראיתי, כי היא זאת הנוכרית, שממנה כל הצרות! לא ידעתי, מה מביאה לביתי בשעת חצות לילה.

כשנכנסה, פתחה ואמרה, כי כל מה שאמרה בעניין בית העלמין בטל ומבוטל, וכי יכולים אנו להמשיך ולשכור את המקום לעולמי עד. ובעודה מבוהלת, סיפרה, כי כעת ראתה בחלומה את בעלה המנוח שנפטר לפני שנים רבות, שבא אליה בפנים זועפות ומקל בידו, והיכה אותה מכות אכזריות על רוע מחשבתה לחלל את בית העלמין, וכשאמרה זאת, הראתה חבורות ופצעים, שיש עליה מאותן המכות. (כתב זאת זכרו)

הרב יוסף יוזל הורוביץ הידוע כ"סבא מנובהרדוק" צ"ל: נולד בשנת ה'תרי" (1850) בפלונגיאן שבליטא. כבר בצעירותו ניתן היה לראות כי היו בו כשרונות מיוחדים. בגיל 16 מינהו אביו למגיד שיעור שלמדו בביה"מ בעיירה. בגיל 18 התארס עם בת עיירת שוויקשנה אולם לאחר האירוסין נפטר ל"ע חותנו ורבינו נאלץ לקחת על שכמו את פרנסת כל משפחת חותנו. בתחילה התעסק במסחר והיה נוסע לרגל עיסוקיו לעיר קליפדה (ממל). שם בעקבות פגישה עם ר' ישראל סלנטר עזב את כל עיסוקיו והתמסר כולו ללימוד המוסר בהדרכת רבו החדש. הוא הצטרף לכולל שהקים בעיר קובנה, וניצל את הזמן בלימוד ללא הפסקה.

במשך שנה ותשעה חודשים הסתגר בבית בעיירה סלובודקה (ליטא) ולא הניח לאיש להיכנס אליו, כעבור תקופה זו נפגש עם "הסבא מקלם" אשר שכנע אותו שכיום אסור להסתגר לבד ולהתפתח אלא חייבים להשפיע על העולם. על כן החל לערוך מסע בקהילות היהודיות הגדולות, הקים בתי מדרש ללימוד גמרא עם מוסר בהתאם לשיטתו בסיוע קרן הנדיב ר' עובדיה לחמן מברלין. בשנת ה'תרנ"ו (1896) החליט שכדי להשפיע על בני דורו יש לפתוח ישיבה, שתהיה מרכז רוחני לפעילותו להפצת המוסר לבני העם. המטרה המרכזית שהגדיר לעצמו היא: 'להחדיר בליבות הכל, שידע האדם מהי חובתו בעולמו'. מיקום הישיבה נבחר בעיר נוברהרדוק, ועל שמה הישיבה נקראה.

יסודותיה של השיטת היא שאין ללכת באמצע. צריך להשתחרר מהרצונות, התאוות, הגופניות והחומריות, ויש להידבק אך ורק בתורה וברוח. יש לשבור את כל המידות בלי להשאיר מהם שום נטייה ושורש. הנגיעות הורסות את שיקול הדעת למידות ולמעשים, ועל כן יש להיזהר מאוד מכל נגיעה ולבטל אותה (לדוגמא: אם מצא שהנגיעה שלו היא כבוד - צריך לבזות את עצמו עד שהיא תבטל). וכן שיטה זו קיצונית בסוגיית הביטחון, והיא גורסת שכמעט ואין לעסוק בהשתדלות, אלא רק ביטחון. לימוד מוסר בסערת נפש- ברעש, ולמשך שעות רבות. וכן יש להתפלל ברעש. על התלמידים להתאגד בחבורה.

בשנת ה'תרע"ו (1915) עבר יחד עם הישיבה לעיר הומל, שהייתה רחוקה יותר משדה הקרב. בשנת ה'תר"פ (1919) עבר עם חלק מתלמידיו לקייב לחזק את הפליטים שנמצאו שם. התנאים הסניטריים היו קשים ורבים נספו במגפה. רבינו ניסה לסייע לחולים, אך נדבק בעצמו והשיב את נשמתו ליוצרה. נפטר בי"ז כסליו ה'תר"פ (1919) בקייב שבאוקראינה. חי כ-69 שנים. לאחר"מ הועלה ונטמן בחלקת הרבנים האשכנזים שבהר המנוחות בירושלים.

אביו: ר' שלמה זלמן. **אשתו:** בתו של ר' יעקב שטיין **מרבותיו:** ר' ישראל סלנטר, ר' אברהם שינקר, ר' שמחה מרדכי זיסקינד זי"ל זיו (ה'סבא מקלם). **מתלמידיו:** ר' אברהם יפה'ן (חתנו), ר' ישראל יעקב ליובצ'נסקי (חתנו), ר' יהושע לב (ר"י נוברהרדוק בלובר), ר' יואל ברנצ'יק (ר"י נוברהרדוק בצריצין), ר' אברהם זלמניס (ר"י נוברהרדוק ברוסטוב), ר' דוד בליאכר (מקים רשת ישיבות "בית יוסף" ברחבי פולין ור"י בית יוסף במזריץ'), ר' יעקב ישראל קניבסקי (הסטייפער, ר"י בית יוסף בבני ברק), ר' שמואל וינטרוב (ר"י בית יוסף בפיונסק), ר' אהרן וינשטיין (ר"י בית יוסף בתל אביב), ר' הלל ויטקינד (מייסד ישיבת בית יוסף בתל אביב), ר' חיים אפרים זייצ'יק (ר"י בית יוסף בבוצ'אץ'), ר' ירחמיאל אליהו בוצ'קו (ר"י עץ חיים במונטרה), ר' דוד בודניק, ר' שלמה בלוק, ר' קלמן גולדברג. **חתניו:** ר' אברהם יפה'ן (ראש ישיבת נוברהרדוק), ר' רפאל אלטר שמואלביץ (רבה של סטוצ'ין), ר' ישראל יעקב ליובצ'נסקי (משגיח בישיבת אהל תורה), ר' ראובן סילבר (שליחוואנסקי). **מספריו:** ימדרגת האדם.

באחד מימי השישי היה רבינו בדרכו לעיירה מרוחקת, שבה תכנן לשהות במהלך השבת. כשהגיעה העגלה ליעדה, פנה לחפש אכסניה, שבה ישהה בשבת. כשהגיע לשם, הוכנס לחדר, שבו השתכן יהודי נוסף. מיד כשנכנס רבינו, התחיל את הכנותיו לשבת, שכן השעה הייתה מאוחרת. הוא הוציא את בגדי השבת שלו וחיפש מברשת ע"מ לנקותם, אולם זו לא נמצאה. שכנו לחדר שראה את חיפושיו הגיש לו את המברשת שלו. רבינו נטלה בתודה, ניקה את חליפתו ופנה לשאר ההכנות. כשחזר לחדר, רצה להחזיר את המברשת לבעליה, אולם שכנו כבר יצא לביה"כ.

הוא הניח את המברשת בצד יחד עם דברי המוקצה שלו ויצא לתפילה. כך עברה השבת, כשהמברשת ברשותו. **בצאת השבת, כשחזר לאכסניה, נוכח לראות, שהיהודי כבר יצא לדרכו, והמברשת נותרה בפינת החדר. הצדיק היה מודאג מאוד. כיצד ימצא את בעל המברשת כדי מ להחזיר לו את הפיקדון? הוא לא ידע דבר עיו מלבד שמו ושם משפחתו (שלמה לוי), אותם בירר אצל בעל האכסניה.**

עברו שנתיים מאותו מקרה, ורבינו הסתובב בכל רחבי רוסיה, כשהוא מקים סניפים לישיבתו בערים השונות. בכל מקום אליו הגיע לא שכח לשאול אודות בעל המברשת. מנסה נואשות להשיג מישהו, המכיר אותו שידע לומר עליו פרטים מזהים. פעם אחת הגיע לפתרון חלקי של התעלומה. באחת העיירות פגש אדם, שאמר שהוא מכיר את היהודי והוא מתגורר במוסקבה. אולם לא ידע היכן בדיוק.

"מי שעזר לי להגיע לידיעה הזאת, יעזור גם להגיע לאותו יהודי ולהחזיר את המברשת" אמר באמונה וביטחון. חלפו שנתיים נוספות והמברשת עדיין מלווה אותו לכל מקום אליו הוא מגיע והרב ממשיך לחפש את בעל המברשת. כך עברו להם שבע שנים! יום אחד נסע ברכבת. לידו ישב יהודי, וכיוון שהדרך הייתה ארוכה פתחו השניים בשיחה. תוך כדי שיחה שאל הרב את היהודי היכן הוא מתגורר והלה השיבו במוסקבה. "במוסקבה?!", שאל בשמחה. "ואולי מכיר אתה יהודי בשם ר' שלמה לוי?" - "בודאי", ענה היהודי, "הוא שכן שלי!".

"ברוך ה'!", אמר הרב ואנחת רווחה פרצה מפיו. למראה פליאתו של אותו יהודי, הוציא רבינו מאמתחתו מברשת ישנה והגישה לו. הלה הביט בפליאה ולא הבין מדוע הרב הוציא מברשת. חלפו שניות אחדות והרב פתר את סקרנותו. "עכשיו אני ממנה אותך שליח להחזיר את האבידה, שהייתה מופקדת אצלי שבע שנים!".

הרב יוסף יוזל הורוביץ הידוע כ"סבא מנובהרדוק" צ"ל: נולד בשנת ה'תרי" (1850) בפלונגיאן שבליטא. כבר בצעירותו ניתן היה לראות כי היו בו כשרונות מיוחדים. בגיל 16 מינהו אביו למגיד שיעור שלמדו בביה"מ בעיירה. בגיל 18 התארס עם בת עיירת שוויקשנה אולם לאחר האירוסין נפטר ל"ע חותנו ורבינו נאלץ לקחת על שכמו את פרנסת כל משפחת חותנו. בתחילה התעסק במסחר והיה נוסע לרגל עיסוקיו לעיר קליפדה (ממל). שם בעקבות פגישה עם ר' ישראל סלנטר עזב את כל עיסוקיו והתמסר כולו ללימוד המוסר בהדרכת רבו החדש. הוא הצטרף לכולל שהקים בעיר קובנה, וניצל את הזמן בלימוד ללא הפסקה.

במשך שנה ותשעה חודשים הסתגר בבית בעיירה סלובודקה (ליטא) ולא הניח לאיש להיכנס אליו, כעבור תקופה זו נפגש עם "הסבא מקלם" אשר שכנע אותו שכיום אסור להסתגר לבד ולהתפתח אלא חייבים להשפיע על העולם. על כן החל לערוך מסע בקהילות היהודיות הגדולות, הקים בתי מדרש ללימוד גמרא עם מוסר בהתאם לשיטתו בסיוע קרן הנדיב ר' עובדיה לחמן מברלין. בשנת ה'תרנ"ו (1896) החליט שכדי להשפיע על בני דורו יש לפתוח ישיבה, שתהיה מרכז רוחני לפעילותו להפצת המוסר לבני העם. המטרה המרכזית שהגדיר לעצמו היא: 'להחדיר בליבות הכל, שידע האדם מהי חובתו בעולמו'. מיקום הישיבה נבחר בעיר נוברהרדוק, ועל שמה הישיבה נקראה. יסודותיה של השיטת היא שאין ללכת באמצע. צריך להשתחרר מהרצונות, התאוות, הגופניות והחומריות, ויש להידבק אך ורק בתורה וברוח. יש לשבור את כל המידות בלי להשאיר מהם שום נטייה ושורש. הנגיעות הורסות את שיקול הדעת למידות ולמעשים, ועל כן יש להיזהר מאוד מכל נגיעה ולבטל אותה (לדוגמא: אם מצא שהנגיעה שלו היא כבוד - צריך לבזות את עצמו עד שהיא תתבטל). וכן שיטה זו קיצונית בסוגיית הביטחון, והיא גורסת שכמעט ואין לעסוק בהשתדלות, אלא רק ביטחון. לימוד מוסר בסערת נפש- ברעש, ולמשך שעות רבות. וכן יש להתפלל ברעש. על התלמידים להתאגד בחבורה.

בשנת ה'תרע"ו (1915) עבר יחד עם הישיבה לעיר הומל, שהייתה רחוקה יותר משדה הקרב. בשנת ה'תר"פ (1919) עבר עם חלק מתלמידיו לקייב לחזק את הפליטים שנמצאו שם. התנאים הסניטריים היו קשים ורבים נספו במגפה. רבינו ניסה לסייע לחולים, אך נדבק בעצמו והשיב את נשמתו ליוצרה. נפטר ב-י"ז כסליו ה'תר"פ (1919) בקייב שבאוקראינה. חי כ-69 שנים. לאח"מ הועלה ונטמן בחלקת הרבנים האשכנזים שבהר המנוחות בירושלים.

אביו: ר' שלמה זלמן. **אשתו:** בת ר' יעקב שטיין. **מרבתי:** ר' ישראל סלנטר, ר' אברהם שינקר, ר' שמחה מרדכי זיסקינד זיסל זיו (ה'סבא מקלם'). **מתלמידיו:** ר' אברהם יפה'ן (חתנו), ר' ישראל יעקב ליובצ'נסקי (חתנו), ר' יהושע לב (ר"י נוברהרדוק בלובר), ר' יואל ברנצ'יק (ר"י נוברהרדוק בצריצין), ר' אברהם זלמניס (ר"י נוברהרדוק ברוסטוב), ר' דוד בליאכר (מקים רשת ישיבות "בית יוסף" ברחבי פולין ור"י בית יוסף במזריץ'), ר' יעקב ישראל קניבסקי (הסטייפער, ר"י בית יוסף בבני ברק), ר' שמואל וינטרוב (ר"י בית יוסף בפינסק), ר' אהרן וינשטיין (ר"י בית יוסף בתל אביב), ר' הלל ויטקינד (מייסד ישיבת בית יוסף בתל אביב), ר' חיים אפרים זייצ'יק (ר"י בית יוסף בבוצ'אץ'), ר' ירחמיאל אליהו בוצ'קו (ר"י עץ חיים במונטרה), ר' דוד בודניק, ר' שלמה בלוק, ר' קלמן גולדברג. **חתניו:** ר' אברהם יפה'ן (ראש ישיבת נוברהרדוק), ר' רפאל אלטר שמואלביץ (רבה של סטוצ'ין), ר' ישראל יעקב ליובצ'נסקי (משגיח בישיבת אהל תורה), ר' ראובן סילבר (שליוואנסקי). **מספריו:** ימדרגת האדם.

נסופר על עשיר בשם שלמה, שמעשה החסד שלו נודעו ברבים. אין עני שנכנס לביתו ולא קיבל סכום גדול, ביטנו שבעה ובאמתחתו מזון לימים הקרובים. ראשי ישיבות רבים צבאו על ביתו ולכולם השיב ביד נדיבה. יום אחד, ראש ישיבה התדפק בדלת ביתו, במטרה לזכותו בתרומה לשיבתו. היה זה יום גשם. מעילו היה רטוב וערדליו היו מלוכלכים בבוק. לפני הכניסה לבית, פשט את מעילו וחלץ את ערדליו, כדי שלא יזיק לשטיחים היקרים. הגביר הושיב את ראש הישיבה על כורסה בסמוך לאח, הורה למשרתו להגיש שתיה חמה, שמע את תיאור ראש הישיבה על מצבה הקשה של הישיבה והחשש לסגירתה. לאחר מכן רשם המחאה בסכום מכוון לשיבה.

עוד בטרם יצא ראש הישיבה, נכנס לחדר רבינו כשמעילו מטפף סביבו והערדליים שלרגליו מכתמים את השטיחים היקרים. בעל הבית, שכיד תלמידי חכמים, שתק. "כמה שעות למדת היום?" שאל הסבא את בעל הבית. זה האחרון השפיל את מבטו ושתק. הסבא סקר את החדר, והתבונן על הרהיטים היקרים, על השטיחים המפוארים והתמונות שנתלו בחדר במבט מזלזל. הוא הניף את ידו בביטול ואמר: "כל אלה: הרהיטים, השטיחים, התמונות ושאר הדברים אינם שווים שעה אחת של לימוד תורה!". ובעל הבית עדיין שתק. הסבא התיישב על אחת הכורסאות כשמעילו הרטוב מכתים את הריפוד היקר, וסיפר לגביר על הישיבות שהקים בכל עיירה, על בני התורה הלומדים בהתמדה כשאין לו מאום להאכילם ולשכנם. על המצב הגשמי הדחוק, שאינו מאפשר הקמת ישיבות נוספות. שלמה הגביר האזין בעניין רב. לאחר מכן קם ממקומו, רשם המחאה והגישה לסבא.

ראש הישיבה הביט בהמחאה וראה סכום גדול כמעט פי שניים מהסכום שנרשם עבורו. לאחר שיצא רבינו, פנה ראש הישיבה לשלמה ושאל: "אינני רוצה חלילה להיות כפוי טובה. אני מודה מאוד על הסכום שנרשם עבורי. רציתי להבין עניין אחד. כשאני נכנסתי, השתדלתי לכבד את המקום ולכן הסרתי את מעילי וערדלי בכניסה. והנה, נכנס רב נוסף, שהוא לא הסיר את מעילו וערדליו, השאיר טביעות בוץ ופתח בדברים קשים! ודווקא הוא מקבל סכום גדול כ"כ?!". הגביר הסביר: "אתם נכנסתם, וכיבדתם את המקום ואת כספאי! למדתי מהתנהגותכם שכסף זה דבר טוב, שצריך לכבד אותו. אם כך- אני רוצה אותו עבורי! לכן נתתי סכום לא קטן אבל לא גדול. כאשר הסבא מנובהרדוק נכנס, הוא לא כיבד את הריהוט היקר והשטיחים, אלא אמר שכל כספי ורכושי אינו שווה אפילו שעת לימוד. אם הכסף אינו שווה- אז איני צריך הרבה בעבורי. ואם שעה אחת לימוד שווה יותר מכל מה שיש לי, אני רוצה חלק בה! אז נתתי סכום גדול!".

הגאון הרב רפאל חיים שלמה הימן זצ"ל- נולד בשנת ה'תרנ"ב (1892) בפאריץ' שליד מינסק. בצעירותו למד בישיבת 'כנסת בית יצחק' בסלבודקה ובישיבת ה'חפץ חיים בראדין' ונודע בשם 'העילוי מפאריץ'. לאחר נישואיו (בזמן המלחמה) כיהן כר"מ בישיבת קרמנצ'וק ולאחר שנאלץ לעזוב בגלל הסובייטים כיהן זמן מה בישיבת סמילוביץ (עפ"י בקשת ה'חפץ חיים' ולימד בתנאים קשים ביותר). בשנת ה'תרפ"ג (1923) נענה לבקשת ר' אלחנן וסרמן הי"ד לשמש כר"מ בישיבת 'אהל תורה' בברנוביץ, ובשנת ה'תרפ"ז (1927) נעתר לבקשתו של רבי חיים עוזר גרודז'נסקי לכהן כר"מ בישיבת 'רמיילס' בוילנה.

לאחר פרישת הרב חיים דוד ליבוביץ מראשות ישיבת תורה ודעת בברוקלין, חיפשו מנהליה ראש ישיבה חדש. לשם כך פנו אל הרב חיים עוזר גרודז'נסקי שהמליץ על רבינו כמתאים לתפקיד. הרב הימן קיבל את המינוי, ובאיר ה'תרצ"ה (1935) עבר לויליאמסבורג שבארצות הברית ושם שימש כראש ישיבת 'תורה ודעת'. ממיסדי וראשי 'אגודת ישראל' באמריקה ושימש גם כסגן נשיאה וכן היה פעיל ביסוד 'תורה ומסורה'. שימש כחבר מועצת גדולי התורה.

הרב הצטיין מאוד במידותיו וגילה עמקנות בלימוד. אהוב וחביב מאוד בכל החוגים. למרות חריפותו העצומה הדריך את תלמידיו בדרך 'ישרות עומק הסברא', שלא להטותם מהדרך הסלולה. סבל הרבה למען הרבצת התורה, ואף לאחר שחלה והיה מדוכא ביסורים גדולים התמסר לתורה ויראת ה' באופן נפלא. נפטר ב-י"ז בכסלו ה'תש"ה (1944) ונקבר למחרת בניו יורק. חי כ-52 שנים. מילא את מקומו הרב ראובן גרודז'נסקי (שמסר את השיעורים הכלליים) ומאוחר יותר שימש גם הרב יעקב קמנצקי (שמסר את השיעורים היומיים).

אביו: ר' יחיאל מיכל **חמיו:** ר' אברהם (חתניו היו הגאונים ר' שמחה זיפל, ר' נחמיה אב"ד בוצלאוו ור' אליעזר יצחק ברמאן). **אשתו:** בת ר' אברהם מוולוז'ין (נישא בשנת ה'תרע"ח [1918]). לאחר פטירת רבינו נישאה לר' איסר יהודה אונטרמן שניהן כרב הראשי האשכנזי של ארץ ישראל). **מרבותיו:** ר' ברוך בר ליבוביץ (ראש ישיבת 'כנסת בית יצחק'). **מתלמידיו:** ר' מיכל יהודה לפקוביץ, ר' אליהו שמחה שוסטל (ראש ישיבת 'בית בנימין סטמפורד' ומח"ס 'חמד שמחה'), ר' שלמה קרליבך. **ילדיו:** לרב לא היו ילדים. **מספריו:** 'יחודשי רבי שלמה- לוקטו ע"י תלמידו הרב חיים גרודז'נסקי (חידושי פורסמו בירחון 'כנסת ישראל' בוילנה, ובירחון 'המתיבתא' של ישיבת 'תורה ודעת').

על מנת להבין מעט מגדלותו של רבינו, כדאי לציין את דברי רבו המובהק הגאון ר' ברוך בר ליבוביץ זצ"ל שכתב אליו בברכה לרגל התמנותו לראש ישיבת תורה ודעת בזה הלשון: "כדאים היו כל החבלי לידה, של אמי ע"ה להעמיד תלמיד כמותך".

רבינו, שהיה מגדולי תלמידי ר' ברוך בער זצוק"ל, נפטר צעיר לימים כבן חמישים שנה, והוא עירי ללא בנים, ובימי 'השבעה' לא היה את מי לנחם, רק את אשתו הרבנית. תלמידיו הרבים קיימו מניינים בביתו בזמן השבעה, והיו אח"כ מנחמים את הרבנית והולכים לדרכם. פעם אחת, לאחר התפילה עת ישבו התלמידים בדומיה, נכנסה הרבנית מהחדר הפנימי, נעמדה בפתח וביקשה את רשות הדיבור, וכה אמרה: "אתם שמעתם מבעלי הגדול שיעורים רבים בגמרא ובהלכה, כעת שמעו נא ממני שיעור במידות! שיעור זה תלמדו, ממה שאספר לכם, על בעלי ר' שלמה זצ"ל מתוך חיי האשישים שחי עמי". כולם כרו אוזנם כאפרכסת, והרבנית המשיכה ואמרה:

"דעו לכם, כי בעלי זצ"ל, חי איתי כעשרים ושש שנים בלא בנים, כפי שמוכן מאליו, הרי בדרך הטבע, במצב כזה שאין לבני הזוג ילדים, נוצרים חיכוכים ונערמות טענות בלב וכו' - וכמובן, המצב רוח בבית ירוד, מה שגורם לכך שהכבוד ההדדי, לא שלם. ועתה, מעידה אני על בעלי ז"ל, שבכל העשרים ושש שנים, עד יומו האחרון, ועד רגע הפטירה, לא שמעתי ממנו ולו מילה אחת, שיכולה הייתה להתפרש כאילו ישנה איזה תרעומת או איזה תביעה כלפיי, והשלום והשלווה, הכבוד והאחוה, שררו בינינו כל חייו, כמו בשנה הראשונה לנישואינו!!".

"ועוד יתרה מזאת, שהיו פעמים, כאשר מיהרתי לצאת, ולפיכך לא הכנתי בשבילו ארוחת ערב, לא די שלא הקפיד, אלא שכאשר חזרתי הביתה, היו על השולחן שתי חתיכות עוגה, ולצידן שני כוסות קפה, והקומקום היה חם, מוכן למזיגה. הכל ערוך ומסודר בשבילי!! הנה שמעתם ממני, שיעור במידות מהנהגות של בעלי זצ"ל!!", סיימה הרבנית את דבריה. כל זאת סיפר הגה"צ ר' משה אהרן שטרן זצ"ל שהיה מתלמידיו.

חסו של רבינו לכל תלמיד היה מופלא, הוא פנה לכל תלמיד בלשון כבוד: "אתם" - כפי שפונים לאדם חשוב, שיחתו עם תלמידיו הייתה כדבר איש אל רעהו, מעולם לא שמעו ממנו ביטוי של התנשאות על איזה תלמיד - למרות שהיו צעירים ממנו בעשרות שנים. כאשר תלמיד שאל, הקשיב לו הרב במתינות, עיניו המאירות היו מעודדות לשאול ותומכות בתלמיד הצעיר לסדר דבריו בבהירות, משסיים לשאול, אם הייתה השאלה שייכת לגוף העניין והסוגיה, היה חוזר עליה. מוסיף בה ומרחיבה לבארה ולהסבירה, כשהוא משבח את התלמיד על שאלתו לענין והבנתו הברורה.

תלמיד אחד, שהגיע זה עתה ללמוד בשיעורו של רבינו, רצה להוכיח את עצמו וכוחו בהבנת הגמרא, ובהזדמנות הראשונה בשעת השיעור שאל שאלה - שעצם השאלה וסגנון הצעתה העלו בת שחוק אצל שומעי השיעור האחרים, אולם הצדיק חיזקו ועודדו, וחזר על שאלתו כשהוא מסבירה בטוב טעם ודעת... ממעשה קירוב זה גדל התלמיד עד שפרח לאילנה רברבא בישראל. לא לחינם העיד עליו הגאון רבי חיים עוזר באגרותיו, כי התלמידים נמשכים אחריו בלב ונפש, והינו אהוב וחביב אצלם.

האדמו"ר הרב ברוך ממז'בוז' צ"ל נולד בשנת ה'תקל"ז (1757) בטולצ'ין. בצעירותו גדל אצל סבו הבעש"ט הקדוש. בהיותו כבן שבע הסתלק הבעש"ט הקדוש. לאחר מכן למד אצל ר' דב בער ממזריטש ואצל ר' שפירא פנחס מקוריץ. כשהיה בן י"א שנה, היה בקי בכל חדרי התורה ש"ס בבלי וירושלמי וכו', וכשהיה בן י"ב היה בקי בכל חדרי סתרי תורה. לאחר נישואיו ישב באוסטראה אצל חותנו אולם לאחר תקופה קצרה ירד חותנו מנכסיו, ורבינו חי בדוחק. רבינו הסתיר עצמו, אולם רבו ר' מנחם מנדל מוויטבסק ציווה עליו להנהיג את העדה, ואכן בשנת ה'תקל"ז (1777) לאחר עליית רבו לארץ החל לשמש כאדמו"ר בטולצ'ין. בשנת ה'תקמ"ח (1788) עבר למז'בוז'.

גדולי הדור היו נוסעים אליו בביטול גמור. **זכה לגילוי אליהו הנביא בהיותו כבן ארבע שנים בלבד והבעש"ט היה מתגלה אליו אף לאחר פטירתו וכן מקובל כי רשב"י הקדוש התגלה אליו.** לעיתים היה מבזה או מקלל אדם לצורך המתקת דינים מעליו. נודע בתפילותיו ובאמירת שיר השירים שהיה מרעיש עולמות. ידע מחשבות אדם. **בעל רוח-הקודש. כל רז לא אניס ליה.** בשמים אמרו דברי תורה משמו. העידו עליו צדיקי דורו שידע את כל הזוה"ק בע"פ וגם ידע לפרשו באופן האמת, וכן אמרו עליו, שיש לו שורש נשמת שלמה המלך. נפטר בי"ח כסליו ה'תקע"ב (1811). רבינו ור' יוסף מפיאמפלי קיבלו עליהם להיפטר כדי לבטל קטרוג גדול שהיה על עם ישראל. חי כ-54 שנים. ציונו באוהל הבעל שם טוב.

את מקומו במז'בוז' מילא חתנו ר' יצחק מיאמפולי ואת מקומו בטולצ'ין חתנו ר' דוב בער. **אביו:** ר' יחיאל מיכל אשכנזי. **אימו:** מרת אדל. **סבא (מצד האם):** ר' ישראל (הבעל שם-טוב). **נשותיו:** בת ר' טוביה קטצקש מאוסטראה (זיווג ראשון- ממנו נולדו לו 4 בנות), בת ר' אהרן מטיטיוב (זיווג שני). **מרבותיו:** ר' ישראל (הבעל שם-טוב), ר' דב בער (המגיד ממזריטש), ר' פינחס שפירא מקוריץ, ר' מנחם מנדל מוויטבסק. **מתלמידיו:** ר' דוד שלמה מטולצ'ין, ר' משה צבי גוטרמן מסאווראן. **בנותיו:** מרת ריזל (נישאה לר' דב בער מטולטשין), מרת אדל (נישאה לר' יעקב פנחס מלעטשוב), מרת חנה חיה (נישאה לר' יצחק מיאמפולי) ועוד בת. **מספריו:** **בוצינא דנהורא-** מדבריו ותורותיו.

רבינו היה איש קדוש ונפלא מאוד. כאשר נולד לאימו הרבנית אדל בת הבעש"ט הק', אמר עליו זקינו הבעש"ט הק': "הילד הזה הוא פלא. הילד הזה הוא חידוש". וכן אמרו עליו גם המגיד הק' ממזריטש זי"ע ועוד צדיקים. והיה חביב מאוד בעיני זקנו הבעש"ט, ובעודו ילד כבן שבע שנים הסתלק הבעש"ט הק', **אבל היה מתגלה אליו גם מעולם האמת, והראה לו חביבות יתירה.**

פעם אחת באו האדמו"ר ר' שלמה הלוי סג"ל מקארלין עם האדמו"ר ר' משה צבי מסאווראן ועוד כמה צדיקים להסתופף בצל רבינו, ור' שלמה מקארלין, שהיה הגדול שבהם, פתח את הדלת ושוב סגרה, כן עשה כמה פעמים. כאשר שאל אותו הרה"ק מסאווראן מה פשר הדבר, אמר, כי הבעש"ט הק' מבקר עכשיו את נכדו (רבינו) מעולם העליון, ויושב סמוך לו, ומסלסל בפאותיו בחביבות יתירה, **לכן הוא ממתין, עד שהבעש"ט יגמור ביקורו אצלו, ואז הם יוכלו להיכנס אליו.** (מפי כ"ק האדמו"ר מטאהש)

רבינו גדל בביתו של רבי פינחס שפירא מקוריץ בזמן מגוריו באוסטראה. פעם אחת שכב רבי ברוך לנוח על המיטה, ורבי פינחס כינס את אנשי ביתו ואמר להם: "הביטו וראו דבר חידוש". **הניח רבי פינחס את ידו על המזוזה וכיסה אותה, ומיד באותו רגע החל רבי ברוך להתנועע כמקיץ משנתו.** הסיר רבי פינחס את ידו, ורבי ברוך חזר למנוחתו. כך עשה כמה פעמים, והנאספים ראו בפליאה כיצד בכל פעם שהמזוזה מתכסת, מקיץ רבי ברוך משנתו. אמר רבי פינחס: "ראו, **עד היכן מגיעה קדושתו של רבי ברוך, שגם בשנתו אינו מסיח דעתו אף רגע מדבקות השם.**"

כאשר רבינו החל להנהיג כאדמו"ר ור' יעקב יוסף כ"ץ מפולנאה (בעל ה'תולדות יעקב יוסף') שמע על דבר הנהגתו של נכד רבו הבעש"ט הק' חפץ היה לתהות על קנקנו ונסע אל רבינו. שמח מאוד רבינו על בואו, כי פעם אחת כשהיה תינוק והחזיקו זקינו הבעש"ט הק' בידו ושוחח בדברי תורה עם תלמידיו הק'. לפתע נכנסה אימו ונטלה אותו מידי זקנו. ולכן לא שמע את החלק השני של התורה, והיות שר' יעקב יוסף היה בין השומעים מבקש הוא ממנו שיאמר לפניו את החלק השני, ואמר לו ר' יעקב יוסף, שאם יאמר את החלק הראשון ימשיך הוא בחלק השני **וחזר רבינו בפניו, מה ששמע בהיותו תינוק ור' יעקב יוסף השלים לו את הדברים.** (מילין קדישין)

פעם בשב"ק פרשת בחוקותי שהה רבינו בעיר אחת, והתאספו שמה הרבה חסידים וביניהם גם ר' משה צבי מסאווראן. בשולחן הטהור בליל שב"ק אמר רבינו דברי תורה נשגבים, ופירש מ"ב פירושים על תיבת בחקותי, והחסידיים והרה"ק מסאווראן בתוכם חזרו יחדיו על כל המ"ב פירושים, כדי שלא ישתכחו מהם. בסעודת יום שב"ק אמר רבינו עוד מ"ב פירושים אחרים על תיבת בחוקותי, וחזרו החסידים ושינו כל פ"ד הפירושים יחד, כדי לזכור אותם היטב.

במוצאי שבת, כאשר רצו לרשום הדברים, נשכח מהם הכול, ואף אחד מן החסידים לא זכר אפילו מילה אחת מכל דברי התורה שנאמרו, וליבו של הרה"ק מסאווראן נשבר מזה, כי חשב, שבוודאי עוונותיו גרמו לו את כל זאת, ונכנס אל רבינו ובכה לפניו, אמר לו רבינו, שאין לו להצטער על זה, כי מן השמים היה כן, **כי לא ניתנו פירושים אלו לכותבם על גליון וספר, רק לשעתו נתגלו לו לאומרם בעוה"ז, ואחר כך הוצרכו להשתכח. פעם אחת פירש מאמר אחד שבספר הזוה"ק, והתגלה אליו רבי שמעון בר יוחאי ואמר לו: "עתה כיוונת בפירושך אותה הכוונה, והפירוש אשר כיוונתי באותו מאמר". (האדמו"ר מטאהש)**

דועה העובדה מהרה"ק משפיטיווקא שנסע פעם לארצות המערב, בהגיעו לעיר אחת נכנס לחכם הספרדי שהיה המרא דאתרא שם, שאלו: "מאין אתם?"- השיבו: "מפולין", שאלו החכם: "מה שלום הרה"ק ר' ברוך ממז'בוז'?", התפלא הרה"ק משפיטיווקא והביע תמיהתו בפניו: "איך הנכם מכירים את הרה"ק ר' ברוך הלא גר הוא במרחק אלפי פרסאות מכאן?", השיבו החכם: "אל ייפלא בעיניך הדבר, שאכן לא זכית לראותו מעולם, אולם בשמיים שומע אני תמיד, שאומרים דברי תורה בשמו". (כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מצאנז)

אנו מבקשים ממי שיש לו תמונות טובות יותר של
הצדיקים או של הקברים או אם לא שמנו את תמונת
הצדיק או הקבר ויש לו תמונה, אנא שלחו למייל
PnineZadikim@gmail.com

למעוניינים לקבל את העלון ישירות למייל, יש לשלוח
בקשה PnineZadikim@gmail.com

כל החומר נלקח
מעלון 'פניני עין-חמד' משנים עברו
לקבלת עלון פניני עין-חמד,
יש לשלוח בקשה למייל:
PnineEH@gmail.com

העלון מוקדש לרפואה והצלחת רחל ברכה בת פדילה דליה הי"ו ובני-ביתה
ולהצלחת כל עם ישראל ובתוכם יוסף ליאור בן דליה אפרת ומשפחתו
והצלחה בכל העניינים וכן בחינוך הילדים